

Αρείου Πάγου 963/2007, Τμ. Β/Π
Πηγή: ΕΕΔ 67/2008, σελ. 1306

**ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ
ΜΗ ΤΗΡΗΣΗ ΟΡΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ
ΕΝΟΡΚΕΣ ΒΕΒΑΙΩΣΕΙΣ**

Εργατικό ατύχημα. – Θεωρείται και ο θάνατος ή ο τραυματισμός του εργαζομένου εξ αιτίας έκτακτης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου, άσχετου προς τη σύσταση του οργανισμού του παθόντος, αλλά συνδεδεμένου με την εργασία του, λόγω της εμφανίσεώς του κατά την εκτέλεση ή με αφορμή την εκτέλεση αυτής. – Η τελευταία περίπτωση συντρέχει, όταν το ατύχημα δεν αποτελεί την άμεση συνέπεια της εκτελέσεως της εργασίας, αλλά συνδέεται προς αυτή με σχέση αιτίου και αποτελέσματος, ως εκ του ότι, λόγω της εργασίας, δημιουργήθηκαν οι ιδιαίτερες εκείνες πραγματικές συνθήκες και περιστάσεις, που ήταν αναγκαίες για την επέλευσή του και οι οποίες δεν θα υπήρχαν χωρίς την εργασία. – Πλήρης αποζημίωση κατά τις διατάξεις του κοινού δικαίου, επί εργατικού ατυχήματος, μπορεί να ζητηθεί, μόνον όταν το ατύχημα μπορεί να αποδοθεί σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων απ' αυτόν, ή όταν επήλθε σε εργασία ή επιχείρηση, στην οποία δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών για τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων και εξαιτίας της μη τηρήσεως των διατάξεων αυτών. – Στην τελευταία περίπτωση οι εν λόγω διατάξεις πρέπει να προβλέπουν ειδικώς τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων, δηλαδή να προσδιορίζουν τους όρους αυτούς, μνημονεύοντας και συγκεκριμένα μέτρα, μέσα και τρόπους για την επίτευξή τους και δεν αρκεί να επήλθε το ατύχημα από τη μη τήρηση όρων που επιβάλλονται από την κοινή αντίληψη, τη γενική υποχρέωση πρόνοιας και την απαιτούμενη στις συναλλαγές επιμέλεια, χωρίς να προβλέπονται από ειδική διάταξη νόμου. – Με τις διατάξεις των άρθρων 7 παρ. 1 και 8β' και 12 παρ. 1-3 του π.δ. 17/1996, καθώς και εκείνες του άρθρου 10, παραρτ. 1 αριθμ. 14.3 του π.δ. 16/1996, οι οποίες είναι γενικές, δεν προβλέπονται ειδικώς οι όροι ασφαλείας των εργαζομένων, οι οποίοι πρέπει να τηρηθούν για την ασφάλεια τους, καθώς και τα συγκεκριμένα μέτρα, μέσα και τρόποι, τα οποία είναι απαραίτητα για την επίτευξη του σκοπού αυτού. – Χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης συνεπεία εργατικού ατυχήματος. – Ένορκες βεβαιώσεις στην εργατική διαδικασία. – Προϋποθέσεις του παραδεκτού της επικλήσεώς τους.

Κυριότερες διατάξεις: Ν. 551/1915 άρθρα 1, 6 και 16 Π.δ. 16/1996 άρθρο 10, παραρτ. 1 αριθμ. 14.3. Π.δ. 17/1996 άρθρα 7 παρ. 1 και 8β' και 12 παρ. 1-3. Κ.Πολ.Δ. άρθρα 559 αριθμ. 11 και 671 παρ. 1δ'. Α.Κ. άρθρα 662, 914, 922, 926 και 932.

Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος κ. Σπ. Κολυβάς
Εισηγητής, ο Αρεοπαγίτης κ. Μ.-Φ. Χατζηπανταζής
Δικηγόροι, ο κ. Ι. Βρέλλος – ο κ. Σταμ. Γρύλλης

[...] Κατά το άρθρο 216 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ., η αγωγή, εκτός από τα στοιχεία που ορίζονται στα άρθρα 117 και 118 του αυτού Κώδικα, πρέπει να περιέχει σαφή έκθεση των γεγονότων που τη θεμελιώνουν σύμφωνα με τον νόμο και δικαιολογούν την

άσκησή της από τον ενάγοντα κατά του εναγομένου. Διαφορετικά η αγωγή είναι αόριστη. Αν το δικαστήριο δεν απορρίψει αυτή, μολονότι το δικόγραφο της σε ό,τι αφορά την έκθεση των πραγματικών περιστατικών που απαρτίζουν την ιστορική αιτία είναι αόριστο, αλλά προβαίνει στην κατ'ουσία εξέτασή της, παραλείπει, κατά παράβαση της ως άνω διατάξεως του άρθρου 216 Κ.Πολ.Δ., να κηρύξει ακυρότητα του δικογράφου και εντεύθεν, ιδρύεται ο λόγος αναιρέσεως από το άρθρο 559 αριθμ. 14 Κ.Πολ.Δ.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 299, 914, 922, 926 και 932 Α.Κ., οι συγγενείς του θύματος, του οποίου ο θάνατος επήλθε συνεπεία εργατικού ατυχήματος, που οφείλεται σε πταίσμα και συνεπώς και σε οποιαδήποτε αμέλεια του εργοδότη ή των προσώπων που ο τελευταίος έχει προσθήσει στην υπηρεσία του, έχουν το δικαίωμα να απαιτήσουν να τους καταβάλει ο εργοδότης χρηματική ικανοποίηση προς αποκατάσταση της ψυχικής οδύνης που υπέστησαν συνεπεία του θανάτου του εργαζόμενου συγγενούς τους, αφού ως προς την εν λόγω αξίωση αυτών ο εργοδότης δεν καλύπτεται από το Ι.Κ.Α. Εξάλλου, για την κατά το άρθρο 216 Κ.Πολ.Δ. πληρότητα της αγωγής, με την οποία ζητείται η καταβολή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης εξαιτίας του θανάτου του εργαζόμενου από εργατικό ατύχημα, πρέπει να εκτίθεται στο δικόγραφο αυτής η ύπαρξη εργασιακής σχέσεως μεταξύ του θύματος και του υπόχρεου, ο θάνατος του εργαζόμενου, η συγγένεια των εναγόντων με αυτόν, η επέλευση του ατυχήματος κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής, η απόδοση του ατυχήματος σε πταίσμα, δηλαδή σε οποιαδήποτε μορφή αμέλεια του εργοδότη ή των προσώπων που αυτός έχει προσθήσει στην υπηρεσία του, και στην περίπτωση της ειδικής αμέλειας η μη τήρηση των ειδικών διατάξεων των ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών για τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων, αναφερομένων των συγκεκριμένων μέτρων, μέσων και τρόπων προς επίτευξη της ασφάλειας των εργαζομένων και ότι το ατύχημα δεν θα συνέβαινε χωρίς την εργασία και τις περιστάσεις εκτελέσεώς της. Στην προκειμένη περίπτωση, από τα προσκομιζόμενα διαδικαστικά έγγραφα προκύπτει ότι οι ενάγοντες και ήδη αναιρεσίβλητοι ισχυρίστηκαν με την ένδικη από 4.7.2003 αγωγή τους ότι ο υιός της πρώτης και αδελφός των δευτέρου, τρίτης και τετάρτου εξ αυτών...προσλήφθηκε από την πρώτη εναγομένη και ήδη πρώτη αναιρεσείουσα, η οποία στο Αλιβέρι Ευβοίας διατηρεί βιοτεχνία επεξεργασίας και εμπορίας μαρμάρων, με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, ως ανειδίκευτος εργάτης. Ότι ο ανωτέρω συγγενής τους μαζί με τον συνάδελφό του...απασχολείτο στις 20.12.2002 με την εκφόρτωση μαρμαρίνων πλακών, που είχαν κοπεί από το προηγούμενο βράδυ και είχαν τοποθετηθεί στο ειδικό βαγόνι του τελάρου κοπής, το οποίο παρέμεινε ανυψωμένο μετά τη διαδικασία κοπής. Ότι οι εν λόγω εργαζόμενοι έθεσαν σε λειτουργία το μηχανισμό του βαγονιού και ανέμεναν την κάθοδό του στο έδαφος, ώστε να απομακρυνθεί από τις λάμες του μηχανήματος κοπής. Ότι το πλάτος του μαρμαρίνου και τεμαχισμένου σε κάθετες πλάκες όγκου ήταν μικρότερο από το πλάτος του τελάρου κοπής, επί του οποίου είχε τοποθετηθεί, με αποτέλεσμα να μην εφαρμόζει ο όγκος αυτός απόλυτα μεταξύ των ορθοστατών και να μη σφηνώσει ανάμεσά τους και για τον λόγο αυτό πριν από την κάθοδο στο έδαφος του μηχανήματος κοπής έπρεπε, σύμφωνα με τις ασαφείς και επιπόλαιες οδηγίες της πρώτης αναιρεσείουσας και του προστηθέντος απ'αυτή στην υπηρεσία της δευτέρου εναγομένου και ήδη δευτέρου αναιρεσειόντος, να τοποθετηθούν ξύλινες οριζόντιες αντηρίδες, που να στηρίζονται στους μεταλλικούς ορθοστάτες και να ακουμπούν στο μαρμαρίνο όγκο. Ότι ο ανωτέρω συγγενής τους, ο οποίος ήταν εντελώς αδαής, άπειρος, ανειδίκευτος και ανεκπαιδευτος στην εν λόγω διαδικασία, τοποθέτησε μια ξύλινη αντηρίδα, την οποία στήριξε στον μεσαίο ορθοστάτη, με

αποτέλεσμα να ακουμπήσουν οι πλάκες στην απέναντι πλευρά χωρίς να υπάρξει διάκενο, ενώ στη συνέχεια απεγκλωβίστηκαν από τις λάμες και το βαγονέτο ακούμπησε στο έδαφος. Ότι, κατά την εκτέλεση από τον εργαζόμενο αυτόν της ως άνω εργασίας και ενώ ο ίδιος βρισκόταν επάνω στο βαγονέτο ανάμεσα στην αντηρίδα και τον μαρμάρينو όγκο με την πλάτη στραμμένη προς αυτόν, έσπασε ξαφνικά η αντηρίδα, με συνέπεια οι μαρμάρινες πλάκες να γείρουν προς την πλευρά όπου υπήρχε το κενό και να τον εγκλωβίσουν επάνω στον ακραίο ορθοστάτη, πιέζοντάς τον τρομακτικά και συνθλίβοντας τον θώρακά του, εντεύθεν δε, συνεπεία του τραυματισμού του αυτού, να αποβιώσει την 7.1.2003. Ότι στον συγκεκριμένο χώρο παρευρισκόταν τόσο ο νόμιμος εκπρόσωπος της πρώτης αναιρεσείουσας όσο και ο δεύτερος αναιρεσείων με την ιδιότητά του ως μηχανολόγου και τεχνικού ασφαλείας της ομοδίκου του, πλην όμως αμφοτέροι από αποκλειστική υπαιτιότητά τους παρέλειψαν α) να λάβουν τα προσήκοντα μέτρα ασφαλείας πριν από την ανάθεση της εν λόγω εργασίας στον ως άνω εργαζόμενο, μολονότι γνώριζαν την επαγγελματική απειρία αυτού και την έλλειψη απ'αυτόν οποιασδήποτε σχετικής γνώσης, β) να εκπαιδεύσουν τον εργαζόμενο αυτόν σε ό,τι αφορούσε την κρίση του για την ορθή τοποθέτηση των ξυλίνων αντηρίδων στους ορθοστάτες (μέγεθος αντηρίδων σε σχέση με τον όγκο, κλίση του όγκου), γ) να θέσουν στη διάθεση αυτού ισχυρές και ανθεκτικές αντηρίδες ικανές να αντέξουν στα σχετικά βάρη και δ) να χορηγήσουν στον ίδιο ιμάντες ασφαλείας για την πρόσδεση του μαρμάρινου όγκου επί των πλαγίων ορθοστατών, καθώς επίσης ο δεύτερος εξ αυτών παρέλειψε να επισημάνει τον κίνδυνο από την εκτέλεση της ως άνω εργασίας και να ανεύρει ασφαλέστερο τρόπο διενέργειας αυτής. Ζήτησαν δε να υποχρεωθούν οι αναιρεσείοντες να καταβάλουν, εις ολόκληρον έκαστος, το αναφερόμενο για τον καθένα χρηματικό ποσό, ως χρηματική ικανοποίηση, λόγω της ψυχικής οδύνης που υπέστησαν από τον κατά τα άνω επισυμβάντα θάνατο του υιού και αδελφού τους. Με το περιεχόμενο αυτό η αγωγή ήταν πλήρως ορισμένη, διότι περιείχε άπαντα τα απαιτούμενα κατά τον νόμο ως άνω στοιχεία για τη θεμελίωσή της, και, συγκεκριμένα σαφή έκθεση των γεγονότων που τη θεμελίωναν σύμφωνα με τον νόμο και δικαιολογούσαν την άσκησή της από τους αναιρεσίβλητους κατά των αντιδίκων τους (άρθρο 216 παρ. 1α Κ.Πολ.Δ.). Επομένως, ο πρώτος λόγος του κύριου δικογράφου της αναιρέσεως αληθώς μόνο από το άρθρο 559 αριθμ. 14 Κ.Πολ.Δ. είναι αβάσιμος και πρέπει να απορριφθεί.

Ως πράγματα, κατά την έννοια του άρθρου 559 αριθμ. 8 Κ.Πολ.Δ., τα οποία έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης και των οποίων η μη λήψη υπόψη, αν και προτάθηκαν, ιδρύει τον προβλεπόμενο από τη διάταξη αυτή λόγο αναιρέσεως, θεωρούνται οι ισχυρισμοί, που έχουν αυτοτελή ύπαρξη και τείνουν σε θεμελίωση ή κατάργηση δικαιώματος, δικονομικού ή ουσιαστικού, που ασκήθηκε είτε ως επιθετικό, είτε ως αμυντικό μέσο, όχι δε και οι αρνητικοί ισχυρισμοί της αγωγής ή της ενστάσεως, ούτε οι ισχυρισμοί που αποτελούν επιχειρήματα ή συμπεράσματα των διαδικών ή του δικαστηρίου, τα οποία συνάγονται από την εκτίμηση των αποδείξεων (Ολ.Α.Π. 11/1996, 469/1984). Στην προκειμένη περίπτωση, οι αναιρεσείοντες με τους δεύτερο και έβδομο, κατά το πρώτο μέρος του, λόγους του κύριου δικογράφου της αναιρέσεως και τον πρώτο του δικογράφου των προσθέτων λόγων αυτής από το άρθρο 559 αριθμ. 8 Κ.Πολ.Δ. αιτιώνεται την προσβαλλόμενη απόφαση για λήψη υπόψη των ασκούντων ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης και μη προταθέντων ισχυρισμών, κατά τους οποίους α) ο εργαζόμενος ... εισήλθε στο βαγόνι πριν ακόμη απεγκλωβισθούν οι μαρμάρινες πλάκες από τις λάμες κοπής του μηχανήματος, β) η επέλευση του θανατηφόρου ατυχήματος σ'αυτόν έλαβε χώρα κατά την τοποθέτηση από μέρους των ξυλίνων αντηρίδων στο τελλάρο κοπής των

μαρμάρων πριν ακόμη φθάσει αυτό στο έδαφος και οφείλεται στο γεγονός ότι μια αντηρίδα έσπασε ξαφνικά και απροειδοποίητα και γ) η υπαιτιότητα των αναιρεσιδόντων έγκειται στην ανάθεση σ' αυτόν της εκτελέσεως της ως άνω εργασίας, αν και ήταν εντελώς άπειρος και δεν είχε εκπαιδευθεί από μέρους τους, στη μη παρουσία κατά τον κρίσιμο χρόνο στον συγκεκριμένο χώρο του νομίμου εκπροσώπου της πρώτης και του δευτέρου εξ αυτών και στη μη χρήση ασφαλεστών αντηρίδων ή άλλων μέσων (μεταλλικών ιμάντων) για τη στήριξη των μαρμάρων. Επίσης, το Εφετείο έλαβε υπόψη για τον καθορισμό της χρηματικής ικανοποίησεως των αναιρεσιβλήτων, λόγω της ψυχικής οδύνης που υπέστησαν από τον θάνατο του ως άνω εργαζομένου υιού και αδελφού τους, την οικονομική και κοινωνική κατάσταση των διαδίκων χωρίς να προταθούν συγκεκριμένα περί αυτών πραγματικά περιστατικά. Οι ανωτέρω ισχυρισμοί αποτελούν συμπεράσματα του δικαστηρίου της ουσίας, τα οποία συνάγονται από την εκτίμηση των αποδείξεων. Επομένως, οι προαναφερόμενοι λόγοι της αναιρέσεως είναι απαράδεκτοι και απορριπτέοι.

Κατά το άρθρο 559 αριθμ. 11 Κ.Πολ.Δ., ιδρύεται λόγος αναιρέσεως, αν το δικαστήριο έλαβε υπόψη αποδεικτικά μέσα που ο νόμος δεν επιτρέπει. Στην προκειμένη περίπτωση, με τον πέμπτο λόγο του κύριου δικογράφου της αναιρέσεως από το άρθρο 559 αριθμ. 11 Κ.Πολ.Δ. προβάλλεται η αιτίαση ότι το Εφετείο με την προσβαλλόμενη απόφασή του έλαβε υπόψη την κατάθεση του μάρτυρα αποδείξεως..., η οποία ήταν άκυρη, διότι είχε δοθεί χωρίς προηγουμένως ο εν λόγω μάρτυρας να ορκισθεί. Όμως, όπως προκύπτει από την ανωτέρω απόφαση, το Εφετείο για να καταλήξει στο αποδεικτικό του πόρισμα έλαβε υπόψη και «τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων των διαδίκων, που εξετάστηκαν στο ακροατήριο του πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου και περιέχονται στο οικείο πρακτικό». Η βεβαίωση αυτή του Εφετείου ότι οι μάρτυρες των διαδίκων εξετάστηκαν ένορκως, που συνιστά κρίση περί πραγμάτων, είναι αναιρετικά ανέλεγκτη (άρθρο 561 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.). Επομένως, ο λόγος αυτός της αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί προεχόντως ως απαράδεκτος.

Από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 106, 335, 338, 339, 432 και 559 αριθμ. 11 Κ.Πολ.Δ. συνάγεται ότι, για να λάβει υπόψη το δικαστήριο της ουσίας και να εκτιμήσει ως αποδεικτικό μέσο κάποιο έγγραφο, δεν αρκεί το έγγραφο αυτό να είναι απλώς συνημμένο στη δικογραφία, αλλά πρέπει ο διάδικος που το προσκομίζει να το επικαλείται με τις προτάσεις του.

Συνεπώς, αν το δικαστήριο της ουσίας λάβει υπόψη έγγραφο, του οποίου δεν έγινε επίκληση, ιδρύεται ο λόγος αναιρέσεως από το άρθρο 559 αριθμ. 11 Κ.Πολ.Δ. (Α.Π. 1225/1994). Τούτο ισχύει και όταν το δικαστήριο της ουσίας έλαβε υπόψη ένορκη βεβαίωση ενώπιον ειρηνοδίκη ή συμβολαιογράφου, ως ιδιαίτερο, κατά το άρθρο 671 παρ. 1δ Κ.Πολ.Δ., αποδεικτικό μέσο, χωρίς να γίνει επίκληση αυτής με τις προτάσεις κατά τη συζήτηση μετά την οποία εκδόθηκε η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. Για να είναι δε νόμιμη η επίκληση, πρέπει να γίνεται στις εν λόγω προτάσεις και επίκληση των αναγκαίων για το νόμιμο αυτής στοιχείων, και συγκεκριμένα, κατά τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 671 παρ. 1δ Κ.Πολ.Δ., ότι έγινε αυτή ύστερα από νόμιμη κλήτευση του αντιδίκου ή ότι ο τελευταίος παραστάθηκε με τρόπο ώστε η ακυρότητα από την έλλειψη της νόμιμης κλητεύσεως να θεραπεύεται (Α.Π. 1076/2000, Α.Π. 371/2000), καθώς επίσης να προσδιορίζονται σ' αυτές με σαφήνεια και τα λοιπά στοιχεία αυτής (ΑΠ 591/1999). Στην προκειμένη περίπτωση, με τον έκτο λόγο του κύριου δικογράφου της αναιρέσεως από το άρθρο 559 αριθμ. 11 Κ.Πολ.Δ. αποδίδεται στην προσβαλλόμενη απόφαση η πλημμέλεια ότι το Εφετείο έλαβε υπόψη την υπ' αριθμ. ... ένορκη βεβαίωση του μάρτυρα των αναιρεσιβλήτων ..., που

συντάχθηκε ενώπιον του συμβολαιογράφου Χαλκίδας Ι.Β. μετά προηγούμενη νόμιμη κλήτευση των αντιδίκων αυτών, χωρίς να γίνει νόμιμη επίκληση αυτής. Από τα προσκομιζόμενα διαδικαστικά έγγραφα προκύπτει ότι οι αναιρεσιβλήτοι με τις προτάσεις τους, που κατέθεσαν εμπρόθεσμα ενώπιον του Εφετείου, επικαλέστηκαν εκτός των άλλων εγγράφων και «την υπ' αριθμ. ... ένορκη βεβαίωση ενώπιον του συμβολαιογράφου Χαλκίδας Ι.Β., η οποία πραγματοποιήθηκε κατόπιν νομίμου κλητεύσεως των αντιδίκων». Η επίκληση της ως άνω ένορκης βεβαίωσης είναι νόμιμη, αφού προσδιορίζεται αυτή με σαφήνεια στις προτάσεις των αναιρεσιβλήτων με τον αριθμό της, τη χρονολογία συντάξεώς της και το ονοματεπώνυμο του συντάξαντος αυτή, καθώς και το ότι έγινε μετά προηγούμενη νόμιμη κλήτευση των αντιδίκων αυτών, χωρίς περαιτέρω να απαιτείται για το ορισμένο της επικλήσεως αυτής και η αναφορά του ονοματεπώνυμου του εξετασθέντος μάρτυρα και των οικείων εκθέσεων επιδόσεως, στοιχεία τα οποία συμπλήρωσε παραδεκτώς το Εφετείο με την προσβαλλόμενη απόφασή του. Επομένως, ο λόγος αυτός της αναιρέσεως είναι αβάσιμος και πρέπει να απορριφθεί.

Από τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 551/1991, που κωδικοποιήθηκε με το β.δ. της 24.7/25.8.1920 και διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του Α.Κ. (άρθρο 38 εδ. Εισ. Ν.Α.Κ.), προκύπτει ότι εργατικό ατύχημα, δηλαδή ατύχημα από βίαιο συμβάν, που επέρχεται σε εργάτη ή υπάλληλο των αναφερομένων στο άρθρο 2 του άνω νόμου επιχειρήσεων, θεωρείται και ο θάνατος ή ο τραυματισμός του μισθωτού εξαιτίας έκτακτης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου, άσχετου προς τη σύσταση του οργανισμού του παθόντος, αλλά συνδεδεμένου με την εργασία του, λόγω της εμφανίσεώς του κατά την εκτέλεση ή με αφορμή την εκτέλεση αυτής. Η τελευταία περίπτωση συντρέχει όταν το ατύχημα δεν αποτελεί την άμεση συνέπεια της εκτελέσεως της εργασίας, αλλά συνδέεται προς αυτή με σχέση αιτίου και αποτελέσματος, ως εκ του ότι, λόγω της εργασίας, δημιουργήθηκαν οι ιδιαίτερες εκείνες πραγματικές συνθήκες και περιστάσεις που ήταν αναγκαίες για την επέλευσή του και οι οποίες δεν θα υπήρχαν χωρίς την εργασία (Α.Π. 1357/2001¹, Α.Π. 1078/1985²). Εξάλλου, κατά το άρθρο 16 του ανωτέρω νόμου, ο παθών από εργατικό ατύχημα του άρθρου 1 και σε περίπτωση θανάτου αυτού τα αναφερόμενα στο άρθρο 6 του ίδιου νόμου συγγενικά του πρόσωπα δικαιούνται να ζητήσουν πλήρη αποζημίωση κατά τις διατάξεις του κοινού Αστικού Δικαίου μόνο όταν το ατύχημα μπορεί να αποδοθεί σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων απ' αυτόν ή όταν επήλθε σε εργασία ή επιχείρηση, στην οποία δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών για τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων και εξαιτίας της μη τηρήσεως των διατάξεων αυτών. Στην τελευταία περίπτωση, οι εν λόγω διατάξεις πρέπει να προβλέπουν ειδικώς τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων, δηλαδή να προσδιορίζουν τους όρους αυτούς, μνημονεύοντας και συγκεκριμένα μέτρα, μέσα και τρόπους για την επίτευξή τους και δεν αρκεί να επήλθε το ατύχημα από τη μη τήρηση όρων που επιβάλλονται από την κοινή αντίληψη, τη γενική υποχρέωση πρόνοιας (άρθρο 662 Α.Κ.) και την απαιτούμενη στις συναλλαγές επιμέλεια, χωρίς να προβλέπονται από ειδική διάταξη νόμου (Ολ.Α.Π. 26/1995³). Εξάλλου, κατά το άρθρο 7 παρ. 1 και 8β του π.δ. 17/1996, ο εργοδότης υποχρεούται να εξασφαλίζει την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων ως προς όλες τις πτυχές της εργασίας, ενώ ο ίδιος, επιφυλασσομένων των λοιπών διατάξεων του αυτού διατάγματος, οφείλει, έχοντας υπόψη τη φύση των δραστηριοτήτων της επιχειρήσεώς του, να λαμβάνει υπόψη, όταν αναθέτει καθήκοντα σ' έναν εργαζόμενο,

¹ ΕΕργΔ 62 (2003), 875

² ΕΕργΔ 45 (1986), 448

³ ΕΕργΔ 55 (1996), 459

τις ικανότητες αυτού σε θέματα ασφάλειας και υγείας. Κατά δε το άρθρο 10 παράρτημα 1 αριθμ. 14.3 του π.δ. 16/1996, στις περιπτώσεις που ενδέχεται να σημειωθεί πτώση αντικειμένων από υπερκείμενες θέσεις εργασίας, στοιβαγμένα υλικά κ.λπ., πρέπει να λαμβάνονται κατάλληλα προστατευτικά μέτρα για την αποτροπή του κινδύνου τραυματισμού των εργαζομένων. Επίσης, κατά το άρθρο 12 παρ. 1,2 και 3 του π.δ. 17/1996, ο εργοδότης εξασφαλίζει σε κάθε εργαζόμενο κατάλληλη και επαρκή εκπαίδευση στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας, ιδίως υπό μορφή πληροφοριών και οδηγιών επ' ευκαιρία α) της προσλήψεώς του, β) τυχόν μεταθέσεως ή αλλαγής καθηκόντων, γ)..., δ)... Η εκπαίδευση αυτή πρέπει α) να προσαρμόζεται στην εξέλιξη των κινδύνων και στην εμφάνιση νέων κινδύνων, β) να επαναλαμβάνεται, αν χρειάζεται, σε τακτά χρονικά διαστήματα. Ο εργοδότης εξασφαλίζει ότι οι εργαζόμενοι σε εξωτερικές επιχειρήσεις, που εκτελούν εργασίες στην επιχείρησή του, έχουν λάβει τις κατάλληλες οδηγίες όσον αφορά τους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία κατά τις δραστηριότητές τους στην επιχείρησή του. Με τις ανωτέρω διατάξεις, που είναι γενικές, δεν προβλέπονται ειδικώς οι όροι ασφαλείας των εργαζομένων, δηλαδή δεν προσδιορίζονται με αυτές οι συγκεκριμένοι όροι που πρέπει να τηρηθούν για την ασφάλεια των εργαζομένων, καθώς και τα συγκεκριμένα μέτρα, μέσα και τρόποι, που είναι απαραίτητα για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Τέλος, για την επιδίκαση στον παθόντα από εργατικό ατύχημα ή στα συγγενικά του πρόσωπα εύλογης χρηματικής ικανοποίησης, λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, αρκεί να συνετέλεσε στην επέλευση του ατυχήματος πταίσμα του εργοδότη ή των προστηθέντων απ' αυτόν με την έννοια του άρθρου 914 Α.Κ., δηλαδή αρκεί να συντρέχει οποιαδήποτε αμέλεια αυτών και όχι μόνο η ειδική αμέλεια του άρθρου 16 παρ. 1 του ν. 551/1915, αφού η οφειλόμενη με τους όρους του τελευταίου άρθρου αποζημίωση αφορά σε περιουσιακή ζημιά και δεν εξομοιώνεται με τη χρηματική ικανοποίηση, για την οποία δεν υπάρχει πρόβλεψη στον ν. 551.1915 (Α.Π. 90/2003, Α.Π. 1357/2001⁴). Στην προκειμένη περίπτωση, το Εφετείο, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφασή του, δέχθηκε ανέλεγκτα τα εξής: Ο υιός της πρώτης των αναιρεσιβλήτων και αδελφός των λοιπών εξ αυτών ... προσλήφθηκε κατά μήνα Μάρτιο 2001 από την πρώτη αναιρεσειούσα, η οποία έχει ως επιχειρηματική δραστηριότητα την επεξεργασία και την εμπορία μαρμάρων, με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, προκειμένου να εργασθεί ως εργάτης στη βιομηχανία αυτής. Ο δεύτερος αναιρεσειών είχε προστηθεί από την ομόδοκο του, με την ιδιότητά του ως μηχανολόγος για να ελέγχει τα μηχανήματα και τις εγκαταστάσεις αυτής, έχοντας αναλάβει την ειδική προς υποχρέωση να δίνει οδηγίες και εντολές προς τους εργαζόμενους και να επιβλέπει για τη λήψη των ενδεικνυομένων, κατά περίπτωση, μέτρων ασφαλείας προς διαφύλαξη της υγείας και της σωματικής ακεραιότητας αυτών. Στις 20.12.2002 είχε ανατεθεί στον άνω εργαζόμενο η εκφόρτωση μαρμάρινων όγκων που είχαν ήδη κοπεί από άλλους εργάτες την προηγούμενη ημέρα σε πλάκες και είχαν τοποθετηθεί στο ειδικό βαγόνι (τελάρο κοπής), το οποίο είχε παραμείνει ανυψωμένο σε απόσταση από το έδαφος. Ο τελευταίος, συνοδευόμενος από τον συνάδελφό του ..., έθεσε σε λειτουργία το μηχανισμό του βαγονιού και ανέμεινε την καθέλκυση αυτού στο έδαφος, ώστε να απομακρυνθεί από τις λάμες, με τις οποίες είχε ήδη κοπεί σε πλάκες ένας μαρμάρινος όγκος. Ο ίδιος, ενώ το εν λόγω βαγόνι βρισκόταν σε απόσταση 0,15 μ. από το έδαφος και οι λάμες δεν είχαν ακόμη απομακρυνθεί από τις κομμένες μαρμάρινες πλάκες, εισήλθε σ' αυτό, όπως συνέβαινε και τις άλλες φορές, και τοποθέτησε ξύλινες αντηρίδες σε οριζόντια θέση σε σχέση με τους τρεις μεταλλικούς ορθοστάτες,

⁴ ΕΕργΔ 62 (2003), 788

προκειμένου να ασφαλίσει τις πλάκες αυτές, ώστε μετά την απελευθέρωσή τους από τις λάμες να γείρουν κανονικά προς τους ορθοστάτες, ακουμπώντας στις ξύλινες αντηρίδες και εντεύθεν να αποφευχθεί η θραύση ή η φθορά αυτών. Κατά την τοποθέτηση όμως των αντηρίδων έσπασε ξαφνικά και απροειδοποίητα η μια εξ αυτών, οπότε οι τεράστιου βάρους κομμένες μαρμάρινες πλάκες έγειραν αυτόματα και ανεξέλεγκτα προς την πλευρά που είχε δημιουργηθεί το κενό απ' αυτό ακριβώς το σπάσιμο και εγκλώβισαν τον εν λόγω εργαζόμενο, τον οποίο πίεσαν ασφυκτικά επάνω στον αντίστοιχο ακραίο μεταλλικό ορθοστάτη, με αποτέλεσμα να συνθλιβεί ο θώρακάς του και να επέλθει ο θάνατός του στις 7.1.2003 εξαιτίας της μοναδικής αυτής ενεργούς αιτίας. Εξάλλου, ο εργαζόμενος αυτός χειριζόταν για πρώτη φορά το εν λόγω μηχάνημα κοπής μαρμάρων και, συνεπώς, ήταν εντελώς ανειδίκευτος, άπειρος και αδαής για τη σύνθετη και εξόχως επικίνδυνη ως άνω εργασία, για την οποία, σύμφωνα και με το άρθρο 12 του π.δ. 17/1996, επιβαλλόταν να είχε προηγουμένως εκπαιδευθεί από έμπειρο πρόσωπο ως προς τη λειτουργία του εν λόγω μηχανήματος προς αποφυγή των υπαρκτών κινδύνων κατά τον χειρισμό του. Την υποχρέωση αυτή είχε, εκτός από την πρώτη αναιρεσείουσα με την ιδιότητά της ως εργοδότης, κυρίως ο δεύτερος αναιρεσείων μηχανικός, ο οποίος είχε αναλάβει ως τεχνικός ασφαλείας των εργαζομένων την εκπαίδευση αυτών στις επικίνδυνες εργασίες. Όμως, μολονότι είχε δοθεί στον εργαζόμενο αυτό η εντολή να επιληφθεί των απαιτούμενων εργασιών και χειρισμών για την κάθοδο του βαγονέτου στο έδαφος και την τοποθέτηση ξύλινων αντηρίδων, ώστε να διαφυλαχθούν οι μαρμάρινες πλάκες από οποιαδήποτε θραύση ή φθορά, κανένας δεν φρόντισε να τον εκπαιδεύσει σχετικώς, μάλιστα δε ούτε ο νόμιμος εκπρόσωπος της πρώτης αναιρεσείουσας ούτε ο δεύτερος αναιρεσείων, ως επιβλέπων τεχνικός ασφαλείας του προσωπικού, δεν παρευρισκόταν τη στιγμή του ατυχήματος στον συγκεκριμένο χώρο του εργοταξίου. Επίσης, δεν είχε προηγηθεί καμία απολύτως μέριμνα για τον εφοδιασμό των απασχολούμενων εργατών με ασφαλέστερες και πάντως όχι ξύλινες και εύθραυστες αντηρίδες και την ύπαρξη στο σημείο εκείνο μεταλλικών ιμάντων, με τους οποίους να προσδένονταν οι αντίστοιχοι μεταλλικοί ορθοστάτες για την ασφαλέστερη σταθεροποίηση των μαρμάρινων πλακών. Οι ως άνω παραλείψεις των αναιρεσείοντων, συνεπεία των οποίων επήλθε ο τραυματισμός και συνακόλουθα ο θάνατος του εργαζόμενου αυτού, έγιναν παράνομα και υπαίτια απ' αυτούς, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 914, 922, 926 Α.Κ. και μάλιστα από βαρεία αμέλειά τους, καθ' όσον στην παρούσα υπόθεση αναδεικνύεται ιδιαίτερα μεγαλύτερη και ασυνήθως σοβαρότερη εκτροπή από την απαιτούμενη στις συναλλαγές επιμέλεια, που έπρεπε αμφοτέρω να επιδείξουν. Εξάλλου, οι ανωτέρω παραλείψεις αυτών ήταν παράνομες, διότι, πλην και του γενικού καθήκοντος που είχαν στη συγκεκριμένη περίπτωση να μη ζημιώνουν κανέναν υπαίτια, αντίκεινται και στις ακόλουθες κανονιστικές διατάξεις περί μέτρων ασφαλείας των εργαζομένων με σχέση εξαρτημένης εργασίας, ήτοι α) στο άρθρο 12 του π.δ. 17/1996, αναφορικά με τη μη προηγηθείσα ειδική εκπαίδευση του άνω εργαζομένου για την απόκτηση απ' αυτόν της ενδεικνυόμενης εμπειρίας, που, λόγω της πλήρους ανυπαρξίας της, οδήγησε αυτόν να τοποθετεί την ξύλινη αντηρίδα μέσα στο βαγόνι, όταν αυτό ήταν υπερυψωμένο από το έδαφος και β) στο άρθρο 7 παρ. 8β του π.δ. 17/1996 σε συνδυασμό με το άρθρο 10 παράρτημα 1 αριθμ. 14.3 του π.δ. 16/1996, αναφορικά με την παράλειψη της λήψεως υπόψη από τους αναιρεσείοντες των συγκεκριμένων ικανοτήτων του εν λόγω εργαζόμενου στο ζήτημα της υγείας και της ασφάλειας αυτού, όταν του ανατέθηκαν οι ανωτέρω επικίνδυνες εργασίες, καθώς και με τη μη λήψη απ' αυτούς των κατάλληλων προληπτικών ασφαλιστικών μέτρων για την αποφυγή του τραυματισμού αυτού, όπως τη διάθεση όχι απλώς ξύλινων και εντεύθεν

εύθραυστων αντηρίδων, αλλά μεταλλικών ιμάντων ή αντηρίδων κατασκευασμένων από ασφαλέστερο υλικό, με τους οποίους να δένονταν οι κομμένες μαρμάρινες πλάκες επάνω στους υφιστάμενους μεταλλικούς ορθοστάτες, ώστε να μη γείρουν κατά τον χρόνο του απεγκλωβισμού τους από τις λάμες του μηχανήματος. Έτσι, αμφότεροι οι αναιρεσείοντες είναι αποκλειστικά υπεύθυνοι του θανάσιμου τραυματισμού του εν λόγω εργαζόμενου. Κατόπιν αυτών, το Εφετείο δέχθηκε την ένδικη από 4.7.2003 αγωγή των αναιρεσιβλήτων ως ουσιαστικά βάσιμη. Με την κρίση του αυτή δεν παραβίασε τούτο τις προαναφερόμενες ουσιαστικού δικαίου διατάξεις. Επομένως, ο δεύτερος λόγος του δικογράφου των προσθέτων λόγων της αναιρέσεως, κατά το πρώτο μέρος του, από το άρθρο 559 αριθμ. 1 Κ.Πολ.Δ., με τον οποίον υποστηρίζονται τα αντίθετα, είναι αβάσιμος και πρέπει να απορριφθεί. Τέλος, το Εφετείο, με βάση τις ανωτέρω παραδοχές του και κρίνοντας κατά τον άνω μνημονευόμενο τρόπο, δεν διέλαβε στην προσβαλλόμενη απόφασή του ανεπαρκείς και αντιφατικές αιτιολογίες, που καθιστούν ανέφικτο τον αναιρετικό έλεγχο για τη συνδρομή ή μη των προϋποθέσεων εφαρμογής των εν λόγω ουσιαστικού δικαίου διατάξεων, αφού το αποδεικτικό πόρισμα είναι πλήρες και σαφές στα κρίσιμα για την έκβαση της δίκης ζητήματα της ελλείψεως της ενδεικνυόμενης εμπειρίας και της μη εκπαίδευσής του ως άνω εργαζόμενου ως προς την εκτέλεση της εν λόγω εργασίας, του τρόπου επελεύσεως του ατυχήματος κατά τον χρόνο απεγκλωβισμού των μαρμάρινων πλακών από τις λάμες του μηχανήματος, της αιτίας της θραύσεως της αντηρίδας και της υπάρξεως αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της επελεύσεως του ατυχήματος και της υπαίτιας συμπεριφοράς των αναιρεσειόντων. Επομένως, οι τρίτος και τέταρτος λόγος του κύριου δικογράφου της αναιρέσεως, καθώς και ο δεύτερος πρόσθετος λόγος της δικογράφου των προσθέτων λόγων της αναιρέσεως, κατά τα δεύτερο και τρίτο μέρη του, από το άρθρο 559 αριθμ. 19 Κ.Πολ.Δ., είναι αβάσιμοι και πρέπει να απορριφθούν. [Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως της υπ' αριθμ. 185/2005 αποφάσεως του Εφετείου Αθηνών (μεταβατικής έδρας Χαλκίδας)].